

Maritta Martikkala
mehiläishoidon neuvoja

Leuto talvi näyttäisi olleen lempeä myös mehiläisille. Syksyllä vahvoina ja hyvin ruokittuina talvehtimaan lähteneet yhteiskunnat ovat tällä hetkellä kohtalaisen hyvässä kunnossa. Varroapunkki on yksittäisissä tapauksissa kyllä niittänyt omaa satoaan eli jopa tarhan kaikki pesät on voineet kuolla. Kokonaisuutena kuitenkin talvi on ollut helppo ja nyt olisi mukava ajatella hyvää satoa ensi kesälle.

Kevään eteneminen on yöpakkasten takia hidasta, mutta aurinko lämmitää jo mukavasti ja herättelee pajunkissatkin aikanaan. Huhtikuun alkupäiviksi sääennuste lupaa riittävästi lämpöä, jotta loputkin eteläisen Suomen mehiläiset luultavasti pääsevät puhdistuslennolle. Yleensä on hyvä merkki, jos mehiläisillä ei ole hätää pyrkiä ulos heti ensimmäisillä lämpöasteilla.

Ruoka ja vesi

Ruokavaroja on syytä tarkkailla varsinkin sikiöinnin alettua. Hyvät lentokelit pajun kukinnan aikaan takaavat pesille hyvät lähtökohdat uuteen satokauteen. Kylmä ja sateinen sää pajun kukkiessa ennustaa ruokinnan tarvetta ennen satokautta. Pääperiaate kuitenkin on, että mehiläiset hakevat itse ruokansa luonnosta. Syksyllä hyvin ruokitussa pesässä ruoka riittää pajun kukintaan ja siitä eteenpäin luonto antaa sopivassa tahdissa evästä

Kuvat Tarja Ollikka

Pesien painoa kannattaa tarkkailla keväällä ennen pajun kukintaa ja sikiöinnin alettua pitkän kylmän jakson aikana.

Pesän paino tuntuu huomattavan kevyeltä. Talvipallon vierestä voi poistaa tyhjän kakun ja laittaa tilalle varastoidun ruokakakun tai antaa ruokintakehällä 50% sokeriliuosta.

Hyvin ruokitun pesän ruoka riittää pajun kukintaan saakka. Ruoki mehiläisiä tarvittaessa esim. sokeritaikina kehien päälle.

mehiläisille. Poikkeukselliset sääolot voivat kuitenkin muuttaa tilanteen ja siksi tarhaajan on syytä tarkkailla lämpötiloja, sateita, tuulta ja tietenkin satokasvien kukkimista. Ruoki siis pienillä annoksilla tarvittaessa.

Keväällä puhdistuslennon jälkeen mehiläiset tarvitsevat runsaasti vettä. Järjestä juomapaikka, jos tarhan läheisyydessä ei ole luonnollista kos-

Pallon vieressä näyttäisi olevan ruokaa ainakin kehien yläosassa. Varmista vielä kokeilemalla pesän painoa.

teikkaa tai ojaa tms. Juomapaikkaa voi tarvita myös satoaikana kuumalla ilmalla, jolloin mehiläiset jäähtyvät pesää veden avulla.

Varroa pitää tarhaajan valppaana

Varroapunkki on vakava vastustaja mehiläistarhaajalle. Maailmalla tutkitaan mehiläisten keinoja pärjätä punkin kanssa ja toisaalta myös punkin käyttäytymistä. Uusia keinoja punkkitaisteluun tutkitaan ja kehitellään. Suomessa käytössä olevat luonnolliset hapot ovat ainakin toistaiseksi toimiva torjuntatapa. Usein yhtäkkiseltä näyttänyt pesien tuhoutuminen vahvan punkkisaastuksen seurauksena on itse asiassa kehittynyt usean vuoden aikana tai esim. ryöstön yhteydessä punkkikuorma on hypähtänyt kriitti-

Punkkiseuranta eli pohjalle pudonneiden punkkien laskenta.

selle tasolle. Toisaalta virusten, etenkin siivensurkastajaviruksen (DWV), läsnäolo aiheuttaa sen, että pienempi punkkimäärä onkin jo kriittinen ja pesä romahtaa. Tynkäsiipisten mehiläisten näkyminen on vaaran merkki tarhaajalle.

Varroasaastuksen tasoa on tärkeää seurata, jotta voi toimia ajoissa. Myös yhteistyö lähialueen naapuritarhaajien kanssa kannattaa, jotta voitte suunnitella torjunnat samaan aikaan tehtäviksi. Tällainen menettely on arkipäivää maissa, joissa mehiläistiheys on suuri.

Toukokuun jälkeen torjuntajoukko ei voi enää tehdä muuta kuin jaokkeille tai saneerattaville yhteiskunnille, joista satoa ei kerätä. Kesällä kannattaa kuitenkin poistaa kuhnuritoukia säännöllisesti. Kuhnurikehä asetetaan sikiöalan reunalle toukokuun la heti kun yhteiskunta alkaa rakentaa kennoja eli pesässä on riittävästi nuoria mehiläisiä. Poista kuhnuripeittosikiöt myös ajoissa, koska muuten sinulla on pesässä punkkihautomot. Hyvin tehty kuhnuripeittosikiöiden poistaminen vähentää elokuun punkkien määrän jopa puoleen.

Kuhnuritoukkia voi käyttää omaksi ruoakseen tai syöttää kotieläimille esim. kanoille. Huomaa, että jos aiot käyttää ihmisravinnoksi kuhnureita, niin pesästä poistetut kuhnurikakut pitää jäädyttää heti ja pakastaa mahdollisimman pian, koska ne pilaantuvat nopeasti.

Kevätsiivousapua mehiläisille eli vaihdetaan tai puhdistetaan pohja.

TARHAAJAN KEVÄÄN MUISTILISTA

1. Ennen puhdistuslentoa: Tuki kuolleet pesät huolellisesti tai vie ne pois tarhalta = Estä ryöstö!
2. Yritä arvioida pesän kuolinsyy. Sulata kakut ja puhdista kalusto.
3. Puhdistuslennon jälkeen: Ruoki pesiä, joilla ruokaa alle 5 kg eikä paju vielä kuki (punnitse esim. "takapaino" tai kurkista nopeasti reunakehiä)
4. Tee tarvittaessa oksaalihappotiputus viimeistään noin viikko puhdistuslennon jälkeen.
5. Vaihda tai puhdista pohja. Arvioi ruokavaroja (kuten kohdassa 3)
6. Mahdollinen ruokinta esim. 50% ruokintasokeriliuosta ruokintakehällä pieniä annoksia.
7. Ota hiirenestin pois ja pienennä lentoaukko.
8. Yhdistä heikot pesät vahvoihin sulkuristikon ja sanomalehden avulla. (Huom! Älä tee yhdistämistä, jos epäilet tauteja)
9. Kun lämpötila noin +15 °C, tarkista sikiöinti: löytyykö munia, toukkia, peittosikiöitä (jos peittosikiöt kuhnurisikiöitä, yhdistä toiseen pesään)
10. Älä turhaan jäähdytä sikiöintialaa! Tee tarkistus ripeästi, mutta rauhallisesti. Sikiöintialan jäähtyminen altistaa kalkkisikiöille!
11. Arvioi toukokuussa punkintorjunnan tarve. Jos punkkeja runsaasti, tee pistekäsittely muurahaihapolla (Ohje: 25 ml 65% muurahaihapoa keittiöliinapalaseen imeytettynä kehien päälle 1–2 x 3 päivän välein toistettuna, muista pienentää lentoaukko 15 cm² -kokoiseksi ja peitä verkkopohja). **Huom! Tee käsittely vain, jos tarvetta on. Tämä käsittely on vaihtoehto puhdistuslennon jälkeiselle OH-tiputukselle.**
12. Anna lisälaatikko vasta kun tilaa oikeasti tarvitaan = Pesälaatikon jokaisessa kakkuvälissä on mehiläisiä ja peittosikiöitä löytyy yhteenlaskettuna pinta-alana noin kahden kakun verran.
13. Jos olet epävarma lisäyksen ajankohdasta tai kylmää säätä luvassa anna lisälaatikko talvehtineen laatikon alle tai sanomalehtisivun kanssa yläpuolelle.
14. Parveiluajoja odotellessa tee lisätilan antaminen ajoissa, mutta harkiten!
15. Yli 15 pesän tarhaaja: Muista hakea kansallista pesätukea hyvissä ajoin toukokuussa. Seuraa hakuohjeita SML:n sivuilta.

Karhut ja vahinkojen ennaltaehkäisy

Ensimmäiset karhut on nähty hereillä jo maaliskuulla Keski-Suomessa. Karhuvahingot alkavat mehiläistarhoilla yleensä huhtikuulla. Suojaa tarha sähköaidalla, jos alueella liikkuu karhuja tai karhuvahinkoja on jo ollut. Karhuaita ei ole täysin pitävä, mutta oikein asennettuna ja huollettuna tyydyttävä menetelmä useimpien karhujen loitolla pitämiseksi. Routainen maa estää aitojen pystyttämisen huhtikuulla monin paikoin ja siksi aidat on syytä ainakin tolppien osalta pystyttää jo syksyllä.

Karhukannan suojelun ja metsästyksen säätelyn ohjenuorana on Maa- ja Metsätalousministeriön Karhukannan hoitosuunnitelma, jota on viime vuonna uusittu. Suunnitelma on tällä hetkellä ministeriössä ja se on tulossa lausuntokierrokselle aikanaan, jonka jälkeen toimitaan uuden suunnitelman mukaisesti. Tässä uudessa suunnitelmassa Suomi jaetaan kahteen alueeseen eli poronhoitoalue ja muu Suomi. Näin voidaan paremmin kohdentaa metsästyksessä vahinkoa aiheuttaviin yksilöihin. Myös metsästäjät veloitetaan pyytämään ensisijaisesti vahinkoa aiheuttavia yksilöitä. Tänä vuonna päivitettyyn metsästyslain 38§:ään tulee myös muutoksia meitä kiinnostavaan haaskojen käyttöön.

Tarhaajat voivat omalta osaltaan vaikuttaa vahinkoa aiheuttavien karhujen poistamiseen ilmoittamalla kaikki karhuhavainnot (tassunjäljet, puiden raapimiset, ulosteet jne.) petoyhdyshenkilöille. Havainnot tulee näin kirjattua Tassu-järjestelmään. Kun sitten jossain vaiheessa tarvitaan vahinkokaatolupaa, niin viranomaiset tarkistavat Tassu-järjestelmästä, että onko havaintoja, onko alueella ollut vahinkoja eli onko tehty korvaushakemuksia ja myös onko poliisille tehty ilmoituksia. Erityisen tärkeää ilmoittaminen on alueilla, joissa karhuja on paljon, koska ihmiset ovat jo niin tottuneita karhuhavaintoihin, että eivät viitsi ilmoittaa niistä. Hyvin pieni osa karhuista tuhoaa mehiläispesäitä ja tulee vaarallisen lähelle ihmistä.

Tarja Ollikka

Viritä karhuaidat valmiuteen, maadoita hyvin ja mittaa, että virtaa on riittävästi. Huolla aidan alustaa, koska pienikin ruohonkorsi aitalankaan koskettaessaan maadoittaa osan jännitteestä. Jos paimenessa on vikaa, huollata alle 3 vuotta vanha takuukorjauksena, jos paimen on vanhempi ota yhteyttä Riistakeskukseen (Reijo Kotilainen). Palauta käyttämätön aita Farmcompille tai Riistakeskuksen aluetoimistoon.

Tuula Lehtonen

Kevään ensimmäinen karhuseminaari järjestettiin Jämijärvellä 18.3. Puhujia oli Maa- ja Metsätalousministeriöstä, poliisista ja Riistakeskuksesta sekä myös paikallista edustusta eli SML:n johtokunnan ja karhutoimikunnan jäsen Rami Heikkilä ja paikallinen petoyhdyshenkilö.

Tuore erätalousyksikön päällikkö **Vesa Ruusila** Maa- ja Metsätalousministeriöstä puhui uudesta Karhukannan hoitosuunnitelmasta ja metsästyksen liittyvistä laki- ja asetusmuutoksista. Ruusila kertoi, että hoitosuunnitelmat ovat hyvät työkalu ja viestintäväline ministeriölle, mutta että vaikka byrokratiaa pyritään vähentämään se ei aina onnistu, koska elämme demokraattisessa yhteiskunnassa.

Mehiläistarhaajia kiinnostaa tietysti Karhukannanhoitosuunnitelma ja sen vaikutukset vahinkokarhujen poistamiseen. Suurim-

Rakentavaa karhukeskustelua Jämijärvellä

pana muutoksena on tulossa se, että Suomi jaetaan uudessa suunnitelmassa kahteen alueeseen eli poronhoitoalue ja muu Suomi. Tämä helpottaa vahinkokarhujen poistamista, koska kannanhoidolliset poikkeusluvut voidaan paremmin kohdentaa alueille, joissa vahinkoja tapahtuu. Metsästäjät myös entistä selvemmin veloitetaan pyytämään ensin vahinkokarhut. Uusi suunnitelma on tulossa lausuntokierrokselle ja silloin voidaan vielä ehdottaa muutoksia, jos ne hyväksii ja mehiläistarhaajien eduksi koetaan.

Ruusila painotti metsästäjien ja mehiläistarhaajien yhteistyön tärkeyttä ja samalla linjalla oli myös paikallinen petoyhdyshenkilö **Reijo Östergård**

Metsästyslain 38§:ään on tulossa päivitys, jossa on paljon asiaa, mutta mehiläistarhaajia ja karhuvahinkoja koskettava asia on haaskan käytön entistä tiukempi linjaus. Kunnaneläinlääkäri on viranomaistaho, joka ottaa haaskapaikkojen ilmoituksia vastaan eli jos epäilee laitonta haaskaa kannattaa olla häneen yhteydessä.

Suurpetojen vahinkoperusteiset poikkeusluvut tulevat jatkossakin olemaan aika rajattuja. Alue on rajattu ja ennen kuin lupa myönnetään, täytyy muut tyydyttävät ratkaisut olla kokeiltu. Käytännössä muu tyydyttävä ratkaisu on sähköaita. Jos vahin-

koja tapahtuu useita ja vahingot ovat huomattavat, niin lupa on mahdollista saada, vaikka kaikkia tarhoja ei olisi ehditty aidata. Päätöksiin vaikuttaa Tassu-järjestelmän karhuhavainnot, karhuvahingoista haettujen korvausten määrä ja suuruus sekä esim. poliisille tehdyt ilmoitukset. Vahinkoeläinten poisto on monitahoinen kokonaisuus ja poistossa pyritään aina tarkoituksenmukaisuuteen. Luvat voivat olla byrokraattisia ja hankalia, koska kaikkia tahoja on kohdeltava demokraattisessa yhteiskunnassa tasapuolisesti.

Rikosylikonstaapeli **Leo Leinonen** valotti poliisin toimivaltaa ja menettelytapoja karhuongelmissa. Poliisin pääasiallinen tehtävä on suojella omaisuutta ja ylläpitää järjestystä. Mehiläistarhalla poliisin suojelutoimet kohdistuvat henkeen ja terveyteen ja omaisuuspuoli on Riistakeskuksen vastuulla. Poliisi joutuu harkitsemaan tarkkaan mitä toimia missäkin tilanteessa voi tehdä ja tarvittaessa pyytää suurriista virka-apua eli SRVA-ryhmää esim. karkotustilanteisiin. Tassu-järjestelmän tiedot vaikuttavat poliisin päätöksiin.

Petoyhdyshenkilö **Reijo Östergård** kertoi värikkäitä tarinoita karhuista ja toiminnasta karhunmetsästyksessä.

Yhteistyö tarhaajien ja metsästäjien kanssa on ehdottoman tärkeää. Reijo painotti, että kannattaa aina kutsua petoyhdyshenkilö paikalle tarkistamaan jäljet, jotta ne tulevat näin myös kirjattua Tassu-järjestelmään. Koirien koulutus metsästystä varten onnistuu parhaiten tuoreilta jäljiltä.

Rami Heikkilä kertoi omasta karhuvahingostaan, SML:n toimenpiteistä ja karhun käyttäytymisestä. Koska karhu on yöaktiivinen eläin, kannattaa tarhalle mennä päiväsaikaan, niin ei satu yhtä aikaa paikalle. Ampiaiset ja mehiläiset kuuluvat karhun luontaiseen ravintoon ja se saattaa jäädä tarhan läheisyyteen makoilemaan. Karhu on kuitenkin viisas ja välttelee ihmistä, joten siksi suuresta karhumäärästä huolimatta yhteentörmäyksiä harvoin sattuu.

Reijo Kotilainen Riistakeskuksesta kertoi mm. karhuaidoista, niiden saatavuudesta, huollosta ja karhujen käyttäytymisestä eli hyvin monipuolisesti kaikista karhuihin ja karhuvahinkoihin liittyvistä asioista. Luotettavaa karhuaitaa ei Kotilaisen mielestä ole, mutta koska karhu pelkää aita, jos on joskus saanut iskun, niin suojaus on tyydyttävä. Karhu on erittäin viisas ja jos esim. karhua karkotetaan tarhalla olisi karkotukseen päästävä ”rysan päältä”.

Karhu reagoi Kotilaisen mukaan yleensä pakenemalla, mutta voi yllätettynä myös puolustautua ja hyökätä. Karhua tulee kunnioittaa, mutta ei tarvitse pelätä. Lähesty karhuvahinkotarhaa tuulen alapuolelta, jos mahdollista äläkä ryntää sinne suin päin. Tarkkaile ensin tilannetta rauhassa etäämpää. Käyttäytymisohjeita karhun kohtaamistilanteisiin voi katsoa riistakeskuksen tai SML:n nettisivuilta.

Maritta Martikkala

Maritta Martikkala

